

Suomen Lakimiesliitto

Uudenmaankatu 4-6 B
00120 Helsinki

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry (jäljempänä Lakimiesliitto) lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat

- Esitetyn järjestelmän kustannukset on aliarvioitu
- Asessorin koulutusvirkoihin perustuva halpatuomarijärjestelmä ei ole kannatettava
- Esityksessä voi olla perustuslaillisia ongelmia
- Uudistus on jätettävä perustettavan TI-hallinnon tehtäväksi.

Yleistä

Suomalaisen yhteiskunnan menestys pohjautuu suurelta osin toimivaan oikeusvaltioon. Laadukas, ennakoitava ja tehokas oikeuslaitos on oikeusvaltion keskeisenä osana myös elinehto investointien houkuttelemiselle Suomeen. Investoijat vaativat tehokasta ja riippumatonta tuomioistuinlaitosta. Tehokkaan ja toimivan tuomioistuinlaitoksen edellytyksenä on laadukas tuomarikoulutus ja tuomarinuran houkuttelevuus. Hallituksen esitys sisältää lukuisan määrän huonosti harkittuja säännöshdotuksia, joista monet heikentävät olennaisella tavalla tuomioistuinten riippumattomuutta ja houkuttelevuutta sekä sisältävät tuomarin asemaan liittyviä valtiosääntöoikeudellisia ongelmia. Hallituksen esitys tulisi hylätä ja jättää uudistukset perustettavan tuomioistuinhallinnon valmisteltavaksi, jolloin esitetty laaja ja perusteltu kritiikki otettaisiin asianmukaisella tavalla huomioon.

Asessorin koulutusvirat

Lakimiesliitto katsoo, että tuomareiden koulutusta koskeva uudistus tulisi jättää perustettavan tuomioistuinhallinnon valmisteltavaksi. Koulutusjärjestelmästä tulee päättää vasta sitten, kun riittävä rahoitus on varmistettu ja taustaselvitykset on suoritettu. Tuomareiden koulutuksen uudistusta ei ole sen vuoksi järkevää toteuttaa nykyisessä taloudellisessa kriisitilanteessa, koska oletus resurssien niukkuudesta ohjaa valmistelua, eikä ehdotettu muutos anna sisällöllistä ja tavoiteltavaa lisäarvoa nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Järjestelmää uudistettaessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että ura tuomioistuinpalveluksessa on avoin eri taustaisille juristeille sekä siihen, että se houkuttelee uralle parhaita osaajia. Esitetty järjestelmä rikkoisi monia keskeisiä periaatteita. Koulutettavan tulee täyttää tuomarin kelpoisuusedellytykset, mutta hänelle maksettaisiin vähemmän kuin vakinaisessa virassa oleville tuomareille, vaikka hän tekisi samaa työtä kuin muut tuomarit. Koulutuksen varjolla luotaisiin halpatuomarijärjestelmä, mitä Lakimiesliitto ei voi kannattaa. Järjestelmä olisi muutoinkin heikko mm. seuraavista syistä:

- Lisää määrääikaisten tuomareiden määrää
- Rikkoo periaatetta, että samaa työtä tekeville on maksettava sama palkka
- Tuottaa kahden kerroksen väkeä
- Sulkee käytännössä tuomarinuran
- Heikentää tuomariuran houkuttelevuutta eikä takaa koulutettavien jäämistä tuomioistuinlaitoksen palvelukseen

Järjestelmän kustannukset

Ehdotetun koulutusjärjestelmän kustannukset on aliarvioitu ja iso osa kustannusvaikutuksista on sivuutettu. Tähän on kiinnittänyt huomiota myös Valtiontalouden tarkastusvirasto lausuntovaiheessa (Dnro 204/31/2015). Tarkastusvirasto on lisäksi aiheellisesti korostanut, että säästyviksi arvioitujen erien käyttäminen esityksen aiheuttamien lisäkustannusten kattamiseen saattaa olla mahdotonta säästöpaineehtien huomioon ottaen. Tuomareiden koulutuksen kokonaisuudistus edellyttää sen merkittävyyden vuoksi todellista taloudellista panostusta. Tarkastusviraston havainnot eivät ole vaikuttaneet ehdotuksen perusteluihin ja laskelmiin. Lakimiesliitto yhtyy Tuomariliiton laskelmiin, joiden mukaan koulutuksen kehittäminen ehdotetulla tavalla tulisi maksamaan vähintään 6 miljoonaa euroa eikä HE:n 200,000–300.000 euron lisärahoitustarve tule kattamaan järjestelmän todellisia kustannuksia.

Riippumattomuus

Esitys sisältää lukuisia tuomioistuinten riippumattomuutta heikentäviä ehdotuksia. Erittelyviroista luopuminen tarkoittaa oikeusministeriön vallan lisääntymistä tuomioistuinlaitoksen ohjaamisessa ja resursoinnissa. Samalla kasvavat myös riippumattomuutta uhkaavat riskit poliittisten muutosten vaikutuksesta tuomioistuinlaitoksen ja tuomareiden toimintaan. Ehdotus käytännössä vähentää eduskunnan päätösvaltaa eikä se ole sopusoinnussa vallan kolmijako-opin kanssa. Ehdotus heikentäisi olennaisesti tuomarin virkojen perustuslaillista erityisasemaa ja tuomioistuinlaitoksen ohjaamiseen liittyvän päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Tuomioistuinlaitoksen virkarakenteen kehittäminen oikeusturvan taso säilyttäen kuuluu perustettavalle itsenäiselle tuomioistuinhallinnolle.

Asessorien koulutusjärjestelmässä ehdotetaan entistä kattavampaa työn seurantaa ja arviointia, eikä asessori siten voisi toimia ratkaisukokoonpanossa riippumattomasti. Koska asessorikoulutuksen läpikäyminen ei takaisi tuomarin virkaa, tulisivat asessorin uralla etenemiseen vaikuttamaan merkittävästi hänen koulutuksen aikana saamansa arviot. Tämä on erittäin ongelmallista riippumattomuuden kannalta. Myös tuomioistuinten toiminnan siirtäminen enenevässä määrin työjärjestystasolle merkitsee tuomioistuinten sisäisen riippumattomuuden heikentämistä.

Koska esityksessä on monia tuomioistuinten riippumattomuuteen heikentävästi vaikuttavia ehdotuksia, tulisi asiasta pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Helsingissä 8.3.2016

Käräjätuomari, Petra Spring

Hallituksen jäsen, oikeuspoliittisen valiokunnan puheenjohtaja
Lakimiesliitto